

СКАРЬ ВОВЧОЇ КРИНИЦІ

Розділ I
ТОМКА З БОГОТОЛА

НАРАДА ТРЬОХ

З сарая долітали приглушені хлоп'ячі голоси. Біля дверей дрімала охорона — руда меланхолійна Найда та її син, молодий і лукавий Галас. Собаки грілись на сонці, ліниво виклачуючись від настирливих мух. Згодом Галасові набридло лежати без діла, він потягнувся, шкрябиув лапою двері і гавкнув.

Двері прочинились, і в щілину виглянуло задержуваче хлопчаче обличчя. Оглянувши метким поглядом високі стоси смолистих соснових колод і підозріло придивившись до буйної зелені кущів, що підступали від самого лісу, хлопчак заспокійливо сказав:

— Нікого немає. Звичайна Галасова провокація.

Він повчально ляснув собаку долонею по лобі і знову зачинив двері.

Галас радісно виснув і знову почав шкрябати лапами по дверях. Двері розчинились навстіж, і сонце потоком залило прохолодну півтемряву сарая. Долі лежало троє хлоп'ят, голови їх були схилені над папером, схожим на топографічну карту.

— Спершу підемо через дослідну ділянку. — Стрижений під машинку крутолобий хлопчик ткнув червоним кінцем двоколірного олівця в карту. — Іти треба обережно, щоб не причепився лісників Генка.

— Генка теж проситься з нами... — нерішуче сказав невеликий, щупленький хлопчик з лагідними синіми очима. — Може, візьмемо, Славко?

— Мені що, — здвигнув плечима Славка. — Як Сергійко...

— Генку? — закричав Сергійко (той, що визирав з сарая). — Отого вітряка? Нізащо в світі! Хіба Генка може зберігати

СКАРЬ ВОВЧОЇ КРИНИЦІ

Розділ I
ТОМКА З БОГОТОЛА

НАРАДА ТРЬОХ

З сарая долітали приглушені хлоп'ячі голоси. Біля дверей дрімала охорона — руда меланхолійна Найда та її син, молодий і лукавий Галас. Собаки грілись на сонці, ліниво виклачуючись від настирливих мух. Згодом Галасові набридло лежати без діла, він потягнувся, шкрябиув лапою двері і гавкнув.

Двері прочинились, і в щілину виглянуло задержуваче хлопчаче обличчя. Оглянувши метким поглядом високі стоси смолистих соснових колод і підозріло придивившись до буйної зелені кущів, що підступали від самого лісу, хлопчак заспокійливо сказав:

— Нікого немає. Звичайна Галасова провокація.

Він повчально ляснув собаку долонею по лобі і знову зачинив двері.

Галас радісно виснув і знову почав шкрябати лапами по дверях. Двері розчинились навстіж, і сонце потоком залило прохолодну півтемряву сарая. Долі лежало троє хлоп'ят, голови їх були схилені над папером, схожим на топографічну карту.

— Спершу підемо через дослідну ділянку. — Стрижений під машинку крутолобий хлопчик ткнув червоним кінцем двоколірного олівця в карту. — Іти треба обережно, щоб не причепився лісників Генка.

— Генка теж проситься з нами... — нерішуче сказав невеликий, щупленький хлопчик з лагідними синіми очима. — Може, візьмемо, Славко?

— Мені що, — здвигнув плечима Славка. — Як Сергійко...

— Генку? — закричав Сергійко (той, що визирав з сарая). — Отого вітряка? Нізащо в світі! Хіба Генка може зберігати

таємницю? Ти, Костику, просто не розумієшся в людях! От нехай хоч Славка скаже: є в Генки сила волі?

— Немає в Генки сили волі, — подумавши, вирішив Славка. — Не візьмемо Генку.

І, ткнувши вже синім кінцем олівця в карту, продовжував:

— За дослідною ділянкою через оцей ярк вийдемо на дорогу і заїдемо до населеного пункту Л.

— Генка говорив, що в Лисичках, у магазині, є батарейки до кишенькових ліхтариків, — сказав Костик.

— Генка? Гм... За неперевіреними даними, у населеному пункті Л. є батарейки. Зайти і перевірити; коли Генка не збрехав, — купити. Далі...

— У Лисичках заїдемо на пошту і напишемо додому листи, — перебив Сергійко.

— Для чого? — здивувався Славка. — Ми ж завтра і повернемось.

— А коли не повернемось? — блискаючи чорними, мов терен, очима заперечив Сергійко. — Ми ж не знаємо, що на нас чекає... Всі пишуть листи, коли вирушають в експедицію.

— Добре, напишемо листи... — Славка зробив на папері якусь позначку. — Напишемо листи... а далі куди — я не знаю...

— А далі так! — Сергійко вихопив олівець і намалював довгу кривулясту лінію. — Бачите? Це дорога до лісорозробок, я їздив туди з батьком машиною. Можна цією дорогою, але так нецікаво. Ми підемо праворуч, старою вирубкою. — Сергійко намалював кружальця і навколо них щось схоже на овечу вовну. — Тут є стежка, а далі без стежки. Перейдемо болітце... — Він подумав, послинив олівець і намалював блакитну розпливчасту пляму. — Біля безверхого дуба... Тут починається третій квартал... А ось тут, гляньте, — Сергійко червоним олівцем зробив хрестик, — і є Вовча криниця.

— Вовча криниця!.. — мрійно повторив Костик. — Генка говорив, ніби вона йде вглиб аж на півкілометра.

таємницю? Ти, Костику, просто не розумієшся в людях! От нехай хоч Славка скаже: є в Генки сила волі?

— Немає в Генки сили волі, — подумавши, вирішив Славка. — Не візьмемо Генку.

І, ткнувши вже синім кінцем олівця в карту, продовжував:

— За дослідною ділянкою через оцей ярк вийдемо на дорогу і заїдемо до населеного пункту Л.

— Генка говорив, що в Лисичках, у магазині, є батарейки до кишенькових ліхтариків, — сказав Костик.

— Генка? Гм... За неперевіреними даними, у населеному пункті Л. є батарейки. Зайти і перевірити; коли Генка не збрехав, — купити. Далі...

— У Лисичках заїдемо на пошту і напишемо додому листи, — перебив Сергійко.

— Для чого? — здивувався Славка. — Ми ж завтра і повернемось.

— А коли не повернемось? — блискаючи чорними, мов терен, очима заперечив Сергійко. — Ми ж не знаємо, що на нас чекає... Всі пишуть листи, коли вирушають в експедицію.

— Добре, напишемо листи... — Славка зробив на папері якусь позначку. — Напишемо листи... а далі куди — я не знаю...

— А далі так! — Сергійко вихопив олівець і намалював довгу кривулясту лінію. — Бачите? Це дорога до лісорозробок, я їздив туди з батьком машиною. Можна цією дорогою, але так нецікаво. Ми підемо праворуч, старою вирубкою. — Сергійко намалював кружальця і навколо них щось схоже на овечу вовну. — Тут є стежка, а далі без стежки. Перейдемо болітце... — Він подумав, послинив олівець і намалював блакитну розпливчасту пляму. — Біля безверхого дуба... Тут починається третій квартал... А ось тут, гляньте, — Сергійко червоним олівцем зробив хрестик, — і є Вовча криниця.

— Вовча криниця!.. — мрійно повторив Костик. — Генка говорив, ніби вона йде вглиб аж на півкілометра.

— Не менше кілометра! — авторитетно заявив Сергійко. — Вона йде аж у ці... в самі надра.

— На кілометр нам не вистачить мотузків, — зауважив практичний Славка.

— Ну, може й не на цілий кілометр, але я знаю добре, що вона йде у самісінькі надра. А в надрах — знаєте, що може бути?

— Мінерали? — зачаровано поглянув на нього Костик.

— Ого, ще й які! Я думаю, хлопці, що ми там знайдемо зовсім новий, невідомий людям мінерал. І тоді назвемо його...

— «Сергійном!» — пирхнув Славка. — Скажемо «гоп», коли перескочимо! Краще подумаєм, що взяти на дорогу. Записуй, Костику: мотузків — метрів... ну, скільки дістанемо, — раз. Кишеньковий ліхтарик — два. Продуктів...

— А знаєте, — схвильовано прошепотів Костик, — може й партизани під час війни там що-небудь переховували?

— А що ти думаєш? — знов загорівся Сергійко. — Напевно переховували!

— Тоді криниця може бути замінованою, — прийшов до висновку Славка.

Хлоп'ята хвилину збентежено мовчали. Потім Сергійко стрепенувся:

— Ну так що? Ми ж не боягузи які-небудь! Усі дослідники ризкували своїм життям. Чи, може, ви злякалися?

«Злякалися!» Чи є в світі такий хлопець, який признався б, що він злякався? І Славка, мужньо насупившись, сказав, що боягузами вони з Костиком зроду не були, нехай Сергійко веде їх до тієї Вовчої криниці і на ділі побачить, хто вони такі.

Приятелі твердо домовились: другого дня, вдосвіта, вирушати в експедицію до Вовчої криниці.

— Пароль буде новий, — попередив Сергійко. — Тричі кукурікнете.

— Не менше кілометра! — авторитетно заявив Сергійко. — Вона йде аж у ці... в самі надра.

— На кілометр нам не вистачить мотузків, — зауважив практичний Славка.

— Ну, може й не на цілий кілометр, але я знаю добре, що вона йде у самісінькі надра. А в надрах — знаєте, що може бути?

— Мінерали? — зачаровано поглянув на нього Костик.

— Ого, ще й які! Я думаю, хлопці, що ми там знайдемо зовсім новий, невідомий людям мінерал. І тоді назвемо його...

— «Сергійном!» — пирхнув Славка. — Скажемо «гоп», коли перескочимо! Краще подумаєм, що взяти на дорогу. Записуй, Костику: мотузків — метрів... ну, скільки дістанемо, — раз. Кишеньковий ліхтарик — два. Продуктів...

— А знаєте, — схвильовано прошепотів Костик, — може й партизани під час війни там що-небудь переховували?

— А що ти думаєш? — знов загорівся Сергійко. — Напевно переховували!

— Тоді криниця може бути замінованою, — прийшов до висновку Славка.

Хлоп'ята хвилину збентежено мовчали. Потім Сергійко стрепенувся:

— Ну так що? Ми ж не боягузи які-небудь! Усі дослідники ризкували своїм життям. Чи, може, ви злякалися?

«Злякалися!» Чи є в світі такий хлопець, який признався б, що він злякався? І Славка, мужньо насупившись, сказав, що боягузами вони з Костиком зроду не були, нехай Сергійко веде їх до тієї Вовчої криниці і на ділі побачить, хто вони такі.

Приятелі твердо домовились: другого дня, вдосвіта, вирушати в експедицію до Вовчої криниці.

— Пароль буде новий, — попередив Сергійко. — Тричі кукурікнете.

ТЕЛЕГРАМА

Надвечір Сергійко все приготував до походу. Він навіть випросив у матері карбованець сімдесят копійок на батарейку.

А ввечері прийшов з роботи батько і ще з порога весело вигукнув:

— Сибіряки наші їдуть! Від Максима з дороги телеграма. Мамо, печи пироги, а ти, Сергійку, готуйся довгождану подружку зустрічати!

Марія Семенівна — Сергійкова мати — радісно заметушилася по хаті, а Сергійко з непорозумінням глянув на батька: яку ж це подружку, та ще й довгождану, йому треба зустрічати?

— Ото дивак! — засміявся батько. — Тмарочку, дочку мого фронтowego побратима, — Максима Максимовича з Боготола. Я ж читав тобі недавно листа від нього: дядько Максим їхатиме через нашу станцію Зубри на курорт до Криму і по дорозі заїде до нас — побачитись. Обіцяв і доню свою привезти погостювати; в нашому лісництві. А через місяць, вертаючись додому, забере. Ну, баламуте, — батько весело скуйовдив Сергійкового «їжачка», — подружка-сибірячка до тебе завтра приїде. Що ти на це скажеш?

— Завтра? — приголомшено спитав Сергійко. — Татку, давай її краще післязавтра зустрінемо!..

— Як так — післязавтра? Телеграму дядько Максим дав з Москви, завтра о шостій ранку вони будуть у Зубрах. Лісничий дозволив узяти машину, на світанку і виїдемо за ними.

Доки Сергійко обмірковував своє скрутне становище, батько дістав із столу фотографії і почав їх перебирати.

— Ех, давненько ми не бачилися з тобою, Максиме!..

Сергійко підійшов до батька, заглянув через плече. Цю фронтovu, переламану посередині фотокартку Сергійко не раз розглядав і знав, що отой височезний, на півголови вищий од батька вусатий танкіст і є дядько Максим, сибіряк, батьків

ТЕЛЕГРАМА

Надвечір Сергійко все приготував до походу. Він навіть випросив у матері карбованець сімдесят копійок на батарейку.

А ввечері прийшов з роботи батько і ще з порога весело вигукнув:

— Сибіряки наші їдуть! Від Максима з дороги телеграма. Мамо, печи пироги, а ти, Сергійку, готуйся довгождану подружку зустрічати!

Марія Семенівна — Сергійкова мати — радісно заметушилася по хаті, а Сергійко з непорозумінням глянув на батька: яку ж це подружку, та ще й довгождану, йому треба зустрічати?

— Ото дивак! — засміявся батько. — Тмарочку, дочку мого фронтowego побратима, — Максима Максимовича з Боготола. Я ж читав тобі недавно листа від нього: дядько Максим їхатиме через нашу станцію Зубри на курорт до Криму і по дорозі заїде до нас — побачитись. Обіцяв і доню свою привезти погостювати; в нашому лісництві. А через місяць, вертаючись додому, забере. Ну, баламуте, — батько весело скуйовдив Сергійкового «їжачка», — подружка-сибірячка до тебе завтра приїде. Що ти на це скажеш?

— Завтра? — приголомшено спитав Сергійко. — Татку, давай її краще післязавтра зустрінемо!..

— Як так — післязавтра? Телеграму дядько Максим дав з Москви, завтра о шостій ранку вони будуть у Зубрах. Лісничий дозволив узяти машину, на світанку і виїдемо за ними.

Доки Сергійко обмірковував своє скрутне становище, батько дістав із столу фотографії і почав їх перебирати.

— Ех, давненько ми не бачилися з тобою, Максиме!..

Сергійко підійшов до батька, заглянув через плече. Цю фронтovu, переламану посередині фотокартку Сергійко не раз розглядав і знав, що отой височезний, на півголови вищий од батька вусатий танкіст і є дядько Максим, сибіряк, батьків

найкращий друг. Дуже цікаво побачити його справжнього, живого. Тільки... краще б у дядька Максима був син...

— А ось і вона — глянь, уся в Максима вдалася!

Батько покачав Сергійкові іншу фотографію. На ній, уже в цивільному одязі, той самий величезний дядько Максим з білявою повновидою жінкою. А поміж ними — маленьке, худеньке, якесь витрішкувате дівча років трьох.

«Нічого собі «подружка», — тоскно подумав Сергійко. Доведеться тепер няньчитися з нею цілий місяць. Пропала експедиція до Вовчої криниці...»

— Худенька яка, — жалісливо сказала Марія Семенівна, — тільки оченята світяться.

— Тут вона саме після хвороби. Пригадуєш, Максим писав, що тяжко хворіла Тамарочка, насилу виходили.

— Як же вона, бідненька, таку далеку дорогу знесе?

— Так то ж коли було! Вона давно видужала.

— Не кажи! — перебила мати. — Коли бідна дитина так тяжко хворіла, нелегко знову набратися сили. Звісно, Сибір, морози, там хоч хто захворіє. Треба буде її у нас гарненько підправити. Побіжу завтра на село до Писаренків — меду дістану. Ти ж, Сергійку, гляди, розважай дівчинку та, боронь боже, не кривдь її!

— Треба їй, мабуть, ляльку купити, — мало не плачучи, сказав Сергійко. — Я ж не знаю, чим її розважати...

— Для чого ляльку? — здивувався батько. — Їй тепер уже дванадцять років, як і тобі. Рукоділля їй треба, вишивання-нашивання всяке, ото дівчача справа. Мати знає, сама такою була.

— Авжеж, авжеж, ти вже не турбуйся. Знайдемо їй і вишивання, і нашивання, догляну, мов рідну донечку. Нехай поживе з нами хоч трохи тиха дитина, може й нашого паливоду присоромить. Піду дістану новий килимок та постелю в маленькій кімнатці, там їй буде затишно.

найкращий друг. Дуже цікаво побачити його справжнього, живого. Тільки... краще б у дядька Максима був син...

— А ось і вона — глянь, уся в Максима вдалася!

Батько покачав Сергійкові іншу фотографію. На ній, уже в цивільному одязі, той самий величезний дядько Максим з білявою повновидою жінкою. А поміж ними — маленьке, худеньке, якесь витрішкувате дівча років трьох.

«Нічого собі «подружка», — тоскно подумав Сергійко. Доведеться тепер няньчитися з нею цілий місяць. Пропала експедиція до Вовчої криниці...»

— Худенька яка, — жалісливо сказала Марія Семенівна, — тільки оченята світяться.

— Тут вона саме після хвороби. Пригадуєш, Максим писав, що тяжко хворіла Тамарочка, насилу виходили.

— Як же вона, бідненька, таку далеку дорогу знесе?

— Так то ж коли було! Вона давно видужала.

— Не кажи! — перебила мати. — Коли бідна дитина так тяжко хворіла, нелегко знову набратися сили. Звісно, Сибір, морози, там хоч хто захворіє. Треба буде її у нас гарненько підправити. Побіжу завтра на село до Писаренків — меду дістану. Ти ж, Сергійку, гляди, розважай дівчинку та, боронь боже, не кривдь її!

— Треба їй, мабуть, ляльку купити, — мало не плачучи, сказав Сергійко. — Я ж не знаю, чим її розважати...

— Для чого ляльку? — здивувався батько. — Їй тепер уже дванадцять років, як і тобі. Рукоділля їй треба, вишивання-нашивання всяке, ото дівчача справа. Мати знає, сама такою була.

— Авжеж, авжеж, ти вже не турбуйся. Знайдемо їй і вишивання, і нашивання, догляну, мов рідну донечку. Нехай поживе з нами хоч трохи тиха дитина, може й нашого паливоду присоромить. Піду дістану новий килимок та постелю в маленькій кімнатці, там їй буде затишно.

Мати пішла до комори, але відразу й повернулась.

— За скринєю лежала, — здивовано сказала вона, роздивляючись чималу, туго напаковану торбу.

Сергійко метнувся до торби, але мати вже розв'язала її.

— Аж ось де мій мотуз! — вона витягла з торби змотаний жмутом мотузок. — Сьогодні півдня шукала, довелося в сусідів позичати. Паляниця... сало... яблука... Що це таке? — Марія Семенівна підозріло глянула на сина. — Чи бува не на цілину знов зібрався?

— Ні, — понурився Сергійко. — Не на цілину...

— А куди хотів чимчикувати?

Сергійко мовчав.

— Ну, досить, Маріє, — вступився батько. — Нікуди він не почимчикує — не соромитиме нас перед дорогими гостями. Лягай спати, хлопче, та гляди, — вже суворо додав він, — щоб ми з тобою не посварилися!

ЗУСТРІЧ

Вдосвіта Петро Трохимович, Сергійків батько, вийшов з хати, щоб завести машину.

— Ку-ку-рі-ку-у!.. — залунав раптом десь попід вікнами несподіваний півнячий дует.

Петро Трохимович хмикнув і прислухався до голосів.

«Славка об'їждчиків... другий, здається, Костик — бухгалтерші нашої синок... Ох, ці хлопчаки! Недаремно ж Сергійко торбу наготував!»

І, намагаючись не сміятись, гукнув:

— Маріє, чого це ти курей порозпускала? Гляди — лисиця вхопить! — «Півні», урвавши заливчастий спів, кинулись навтіки.

Мати пішла до комори, але відразу й повернулась.

— За скринєю лежала, — здивовано сказала вона, роздивляючись чималу, туго напаковану торбу.

Сергійко метнувся до торби, але мати вже розв'язала її.

— Аж ось де мій мотуз! — вона витягла з торби змотаний жмутом мотузок. — Сьогодні півдня шукала, довелося в сусідів позичати. Паляниця... сало... яблука... Що це таке? — Марія Семенівна підозріло глянула на сина. — Чи бува не на цілину знов зібрався?

— Ні, — понурився Сергійко. — Не на цілину...

— А куди хотів чимчикувати?

Сергійко мовчав.

— Ну, досить, Маріє, — вступився батько. — Нікуди він не почимчикує — не соромитиме нас перед дорогими гостями. Лягай спати, хлопче, та гляди, — вже суворо додав він, — щоб ми з тобою не посварилися!

ЗУСТРІЧ

Вдосвіта Петро Трохимович, Сергійків батько, вийшов з хати, щоб завести машину.

— Ку-ку-рі-ку-у!.. — залунав раптом десь попід вікнами несподіваний півнячий дует.

Петро Трохимович хмикнув і прислухався до голосів.

«Славка об'їждчиків... другий, здається, Костик — бухгалтерші нашої синок... Ох, ці хлопчаки! Недаремно ж Сергійко торбу наготував!»

І, намагаючись не сміятись, гукнув:

— Маріє, чого це ти курей порозпускала? Гляди — лисиця вхопить! — «Півні», урвавши заливчастий спів, кинулись навтіки.